

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Enheten för individ, familjeomsorg och
folkhälsa
Solveig Freby
08/785 40 75

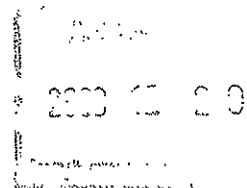
BESLUT

Datum
2008-12-19

Beteckning
7012-07-107662

Bilaga

Älvsjö stadsdelsnämnd
Box 48
124 21 Älvsjö

Tillsyn enligt 13 kap 2 § socialtjänstlagen över Älvsjö kommuns arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som har bevittnat våld

Beslut

Granskningen visar att Älvsjö stadsdel har ambitioner när det gäller kvinnofridsarbetet. Detta avspeglar sig särskilt i en handlingsplan som upprättades 2005 och en satsning på särskild kvinnofridssamordnare samt deltagande i kvinnofridsprojektet Athena. Delar av personalen har genomgått utbildning inom området och har god kompetens. Många kvinnor och barn verkar få hjälp, men det finns brister som måste åtgärdas och områden som behöver utvecklas. Handlingsplanens ambitioner och nämndens mål har inte följts upp som beslutats. Äldreomsorgen och verksamheten för personer med funktionsnedsättning verkar inte vara involverade i kvinnofridsarbetet och barnens behov behöver beaktas bättre.

Länsstyrelsen kritiserar socialnämnden för brister i arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld:

- Det saknas metoder och arbetssätt inom äldre- och handikappomsorgen för att identifiera och tillgodose behov av skydd och stöd för kvinnor som utsätts för våld. Kompetensutveckling behövs. Även övriga verksamheter (t ex ekonomiskt bistånd) behöver öka uppmärksamheten vad gäller förekomst av våld inom vissa särskilt utsatta grupper t ex äldre och funktionshindrade.
- Barns behov uppmärksammas inte alltid tillräckligt i ärenden som rör våldsutsatta kvinnor, vilket kan innebära att de inte alltid får det stöd och skydd som de behöver.
- Stadsdelsnämnden behöver säkerställa att övervägande om polisanmälan alltid görs om barn misstänks ha varit utsatt för våld.
- Dokumentation och uppföljning av insatser för kvinnor brister i flera ärenden.

- Det saknas i huvudsak ett fungerande ledningssystem för kvalitet när det gäller att utveckla och följa upp kvinnofridsarbetet.
- Socialtjänsten behöver utveckla sitt arbete med att söka upp och informera dem som kan vara i behov av socialtjänstens stöd i en våldsutsatt situation.
- Rutiner för handläggning av familjerättsärenden där våld förekommer behöver förtydligas

Länsstyrelsen påpekar följande förbättringsområden:

- Den handlingsplan som finns behöver revideras, uppdateras och implementeras.
- Barn – och familjegrupp samt vuxenheten bör utveckla ett mer strukturerat arbetssätt för att identifiera våldsutsatta kvinnor och barn som aktualiseras inom socialtjänsten av andra orsaker än våld.
- Socialtjänsten behöver utveckla möjligheterna att ge stöd och skydd till kvinnor med missbruk och tonårspojkar som bevittnat våld.
- Socialtjänsten behöver utveckla sitt arbete med att motivera till insatser för barn eftersom granskningen visar att insatser i flera fall inte kommit tillstånd pga. att samtycke inte getts.
- Mer strukturerade metoder för hot- och riskbedömning av en våldsutsatt kvinnas situation kan med fördel utvecklas. Kunskaperna som finns bör också spridas till hela socialtjänsten.

Återrapportering

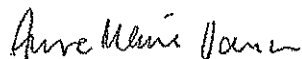
Länsstyrelsen riktar kritik mot socialnämnden och begär att nämnden lämnar en redogörelse för vilka åtgärder som vidtagits eller planeras med anledning av ovan nämnda brister.

Länsstyrelsen utgår från att påpekade förbättringsområden åtgärdas inom kommunens ledningssystem för kvalitet.

Socialnämndens redogörelse skall vara Länsstyrelsen tillhanda senast 2009-03-31.

Länsstyrelsen kommer att följa upp åtgärdsplanen under 2009.

Länsstyrelsen kommer även att begära återrapportering i särskild ordning beträffande ett enskilt ärende där brister uppmärksammas.

AnneMarie Danon
Socialdirektör

Solveig Frey
Socialkonsulent

Solveig Freby
08/785 40 75

Om tillsynen

Bakgrund

Mäns våld mot kvinnor är ett samhällsproblem som fått ökande uppmärksamhet. Lagstiftningen har skärpts när det gäller socialtjänstens ansvar och Regeringen har gjort ett flertal satsningar för att samhällets stöd till utsatta kvinnor och barn ska bli bättre. Som ett led i detta har samtliga länsstyrelser i landet fått i uppdrag att förstärka tillsynen av kommunernas arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.

Regeringen angav i beslutet att det är särskilt viktigt att länsstyrelserna granskar:

- hur socialtjänsten handlägger och utreder anmälningar eller ansökningar som rör våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld samt om biståndsbeslut fattas i dessa ärenden,
- hur socialtjänsten hanterar sekretessreglerna inom socialtjänsten i samband med handläggningen av dessa ärenden,
- hur socialtjänsten tillgodoser behovet av stöd och hjälp för våldsutsatta kvinnor, bl.a. skyddat boende,
- hur socialtjänsten beaktar förekomsten av våld när den handlägger och utreder ärenden om vårdnad, boende och umgänge i familjer där det förekommit våld samt hur nämnden följer upp det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ärendet avgjorts,
- om socialtjänstens dokumentation uppfyller de krav som kan ställas på sådan och eventuella brister som förekommer,
- hur socialtjänsten arbetar med uppföljning och kvalitetsutveckling av verksamheten. I detta sammanhang är det också viktigt att notera eventuella insatser som kommunen vidtar för män som utövar våld,
- hur socialtjänsten samverkar, dels inom och mellan kommuner, dels med övriga berörda myndigheter och ideella organisationer,
- hur socialtjänsten uppmärksammar den utsatthet som kvinnor med funktionshinder, kvinnor med missbruksproblematik, kvinnor med utländsk bakgrund och äldre kvinnor kan leva i samt hur man hanterar den särskilda problematiken kring hedersrelaterat våld,
- hur socialtjänsten uppmärksammar och arbetar med barn som bevittnar våld samt hur barnperspektivet beaktas i arbetet.

Metod

Bedömningskriterier för kommunernas arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.

Tillsynen har genomförts utifrån nationella bedömningskriterier. Bedömningskriterierna är ett bedömningsverktyg för tillsynen som utgår från gällande lagstiftning och normering och talar om hur socialtjänsten bör arbeta för att uppfylla lagens intentioner. Tillsynen har genomförts inom åtta ansvarsområden.

De granskade ansvarsområdena är:

- Uppsökande och förebyggande arbete
- Kvalitet
- Samverkan
- Säkerhet
- Handläggning och dokumentation
- Insatser
- Barnets behov
- Vårdnad boende och umgänge

Varje ansvarsområde är uppdelat i bedömningskriterier. Länsstyrelsen granskar om bedömningskriterierna är helt, delvis eller inte alls uppfyllda inom varje ansvarsområde.

Tillsyn i Älvsjö kommun

Tillsynsbesöket i Älvsjö ägde rum den 24 och 25 september 2008.

Intervjuer har genomförts med:

- Stadsdelsnämndens vice ordförande, stadsdelsdirektör och avdelningschef för barn och ungdom.
- Enhetschefer barn- och vuxengrupper samt familjerätt och Nätverkshus barn och ungdom.
- Enhetschef för beställare inom äldreomsorg, funktionshinder och socialpsykiatri samt enhetschef utförare äldreomsorg.
- Representanter för handläggare inom barn- och ungdomsgrupp, familjerätt samt vuxengrupp.
- Representanter för biståndsbedömare inom äldreomsorg och för personer med funktionsnedsättning.
- Utförare från hemtjänst och LSS-verksamheter
- Representanter för Nätverkshuset och beroendeöppenvården

TillsynsresultatDatum
2008-12-19Beteckning
7012-07-107662

- Representanter för Athena kvinnofridsprojekt samt särskild kvinnofridshandläggare barn och familjegruppen
- Representant Kriscentrum för kvinnor
- Representant för Barncentrum Söderort
- Fyra kvinnor som haft kontakt med Älvsjö stadsdelsförvaltning pga våld i nära relationer.

Länsstyrelsen har tagit del av följande material:

- Handlingsplan från 2006-2007: Handlingsplan för kvinnofrid och mot våld i nära relationer.
- Organisationsskiss över stadsdelsförvaltningen från 2008
- Kommunen hemsida
- Diverse dokument om kvinnofridsprojektet Athena (broschyr, ansökan om projektmedel, delrapport, kartläggning)
- Verksamhetsplan och budget 2008, enheten för barn och familj
- Kvinnofridsenkät från maj 2008, gjord av Länsstyrelsen

Stadsdelsförvaltningen har redovisat ärenden för 11 kvinnor som rör våld i nära relationer och 11 barn som bevittnat våld. Därtill kommer 12 ärenden, i diarietäpärmar, som inte har lett till utredning ("förhandsbedömningar"). Fyra av dessa rörde barn, ett en äldre kvinna, två rörde utländska kvinnor varav en med funktionsnedsättning. Inget ärende rörande familjerätt har redovisats.

30 personers dokumentation granskades under tillsynen, därav 5 barnakter, 13 vuxenakter (delvis samma familjer som barnakterna). Alla förhandsbedömningar granskades.

Älvsjö stadsdel

I Älvsjö bor 3 % av Stockholms stads befolkning det vill säga ca 22 000 personer. Många bor i villor eller radhus.

Socialtjänstens organisation

Stadsdelsförvaltningen har en ny organisation sedan maj 2008. Socialtjänsten är organiserad i två avdelningar under stadsdelsdirektören, en för barn och ungdom och en för vuxna, funktionshindrade och äldre. Den senare består av fyra enheter, två utredningsenheter och två utförarenheter. Den ena utredningsenheten avser ekonomiskt bistånd och missbruk och den andra biståndsbedömning av äldre och personer med funktionsnedsättning inklusive socialpsykiatri. De två utförarenheterna har hand om boende, stöd och service till personer med funktionsnedsättning respektive boende och omsorg för äldre. Hemtjänst utförs av

Tillsynsresultat

Datum
2008-12-19

Beteckning
7012-07-107662

privata entreprenörer. Barn och ungdomsenheten består av en utredningsenhet, en enhet med öppna verksamheter, samt sex förskoleenheter. Utredningsenheten handlägger barnavårdsutredningar för åldersgruppen 0-20 år och utredningar som gäller familjerättsfrågor. De öppna verksamheterna är organiserade i det s.k. Nätverkshuset, som arbetar både förebyggande, uppsökande och med olika typer av riktat stöd till enskilda familjer. Det finns öppen förskola, parklek, fältassistenter, familjerådgivning, familjebehandlare och nätverksterapeuter. Samarbetssamtal utförs till största delen av Nätverkshuset.

Kvinnofridsarbete i Älvsjö

Älvsjö stadsdelsnämnd upprättade 2005 en handlingsplan för kvinnofrid och mot våld i nära relationer. Våldsutsatta kvinnor kan efter biståndsbedömning av socialsekreterare erbjudas kontakt med en kvinnorstödjare inom kvinnofridsprojektet Athena. Athena drivs sedan 2006 i samarbete med Hägersten-Liljeholmens och Skärholmens stadsdelsförvaltningar och är finansierat av utvecklingsmedel från Länsstyrelsen. Hägerstens stadsdelsförvaltning är projektägare. Athena erbjuder praktiskt och krisbearbetande stöd till våldsutsatta kvinnor. Även män som utövar våld kan erbjudas möjlighet att arbeta med våldsproblematiken. Barn som bevittnat våld har möjlighet att få Trappansamtal genom Hägerstens stadsdelsförvaltning eller genom en av handläggarna på barn och ungdomsenheten. På barn och ungdomsenheten finns även en särskild handläggare som på halvtid endast arbetar med våldsutsatta kvinnor med barn. Även på vuxenenheten (ekonomiskt bistånd och missbruk) har en person nyligen utsetts som särskilt ansvarig för kvinnofridsfrågor. På Nätverkshuset arbetar familjebehandlare och nätverksterapeuter utifrån ett relationsperspektiv med familjer och par där våld förekommer. Arbetet utförs både på uppdrag av utredningsenheten och genom att familjer söker hjälp på egen hand.

Tillsynsresultat

Datum
2008-12-19

Beleckning
7012-07-107662

Tillsynsresultat

Uppsökande och förebyggande arbete

Bedömningskriterier:

1. **Socialtjänsten informerar om vilket stöd som finns i kommunen för våldsutsatta kvinnor.**

Information och källhänvisning 5 kap. 11 § 2 st. SoL, 3 kap.1 § 3 p. SoL, 3 kap. 4 § SoL

2. **Socialtjänsten bedriver ett uppsökande arbete för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.**

Information och källhänvisning 3 kap.4 § SoL

3. **Socialtjänsten arbetar aktivt för att identifiera våldsutsatta personer och barn som bevittnat våld.**

Information och källhänvisning Prop. 1997/98:55. Prop. 2006/07:38, regeringens handlingsplan (skr. 2007/08:39)

4. **Socialtjänsten har insatser att erbjuda för personer som utövar våld mot närstående.**

Information och källhänvisningar 3 kap. 4 § SoL, 4 kap. 1 § SoL, Prop. 2006/07:38. SOSFS 2006: 11 kap. 4 § 3, 4 kap2 §, p. 4

1. Socialtjänsten informerar om vilket stöd som finns i kommunen för våldsutsatta kvinnor.

Stadsdelen saknar policy eller handlingsplan för hur allmänheten ska informeras om kvinnofridsarbetet. En samlad och tydlig information som är lätt att hitta saknas. Det är svårt att på kommunens eller stadsdelens hemsida få information om hur man som våldsutsatt kvinna i Älvsjö eller barn som bevittnat våld ska få hjälp och vart man ska vända sig. Ett informationsblad ges ut till alla hushåll där information har lämnats om hur en våldsutsatt kvinna kan få hjälp, men det finns ingen särskild information att tillgå för allmänheten på annat sätt eller riktad till särskilda grupper t ex på andra språk än svenska. Äldre, personer med funktionsnedsättning och personer med dåliga språkkunskaper kan ha svårt att hitta och ta till sig den information som finns. Kvinnofridsprojektet Athena har en

broschyr om sin verksamhet, men den sprids inte till allmänheten på något särskilt sätt.

De intervjuade kvinnorna har delat erfarenhet av kvaliteten i den information de fått från stadsdelen. De flesta var positiva och även de som inte talade svenska tyckte att de fick bra information och förtydliganden i kontakten med sin handläggare. En kvinna var missnöjd med den information som lämnats.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriteriet är delvis uppfyllt

Information och uppsökande arbete är angelägna uppgifter för socialtjänsten när det gäller våldsutsatta grupper. Enligt regeringen¹ ska information ske med kontinuitet samt vara bred och träffsäker för att nå olika grupper av våldsutsatta personer.

Älvsjö stadsdelsnämnd uppfyller delvis bedömningskriteriet och lagens intentioner om hur socialtjänsten bör arbeta för att nå ut med information till alla grupper, men informationsarbetet behöver utvecklas. Informationen på hemsidan behöver göras mer lättillgänglig och fler kanaler och metoder behöver användas. Det är viktigt att personer som inte talar svenska kan nås av information.

2. Socialtjänsten bedriver ett uppsökande arbete för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.

Kvinnofridsprojektet Athena har informerat personal i skolor, förskolor, ideella föreningar etc. om socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor. I övrigt bedrivs inget arbete som kan betraktas som direkt uppsökande gentemot målgruppen. Inom äldre och funktionshindersområdet bedrivs inget uppsökande arbete.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriteriet är delvis uppfyllt

Socialnämnden ska i den uppsökande verksamheten upplysa om socialtjänsten och erbjuda grupper och enskilda hjälp. Förutsättningarna är goda att arbete uppsökande med kvinnofrid och stöd till berörda. Stadsdelen är liten och det finns ett väletablerat samarbete mellan professionella som arbetar inom barn och ungdomsområdet (se vidare under bedömningskriterie 8 och 9). Det saknas dock ett direkt uppsökande arbete gentemot olika grupper som kan vara berörda t ex i skolor eller på BVC. Inom äldre- och funktionshinderområdet förekommer inget uppsökande arbete kring våldsutsatta kvinnor.

¹ Prop. 1997/98:55 "Kvinnofrid"

3. Socialtjänsten arbetar aktivt för att identifiera våldsutsatta personer och barn som bevittnat våld.

I handlingsplanen för kvinnofrid och mot våld i nära relationer finns beskrivning av kännetecken på våld och råd om bemötande. Det framgår också tydligt vart man inom förvaltningen ska hänvisa en våldsutsatt kvinna med eller utan barn. Av intervjuerna framgår dock att handlingsplanen inte är känd av alla och att den används i liten utsträckning.

Inom enheterna för barn och ungdom och ekonomiskt bistånd har man inga särskilda rutiner eller "checklistor" för att identifiera våldsutsatta personer och barn som bevittnat våld, men man är enligt intervjuerna mer uppmärksam på eventuellt våld idag än tidigare. Man tar inte upp frågan om våld rutinmässigt, men "signaler" om våld kan t ex leda till extra hembesök eller att man tittar särskilt efter blåmärken och ställer frågan. Vissa handläggare ansåg att det skulle vara kränkande att fråga rutinmässigt. Diskussioner har förts om att utveckla arbetet och de intervjumallar som används vid missbruksutredningar enligt ASI² nämns som exempel, även om man anser att även dessa behöver utvecklas. Metoden att rita nätverkskartor upplevs som en hjälp att identifiera våld och även införandet av BBIC³ som just påbörjats.

Om vuxnenheten upptäcker att en kvinna med barn är våldsutsatt lämnas informationen vidare till barn och ungdomsgruppen.

Familjerätten påtalar särskilda svårigheter i att bedöma förekomst av våld eftersom anklagelser och motanklagelser är vanliga och används i syfte att smutskasta varandra. En intervjuad kvinna upplevde att hon först inte blev tagen på allvar av familjerättshandläggaren, men att hon sedan fick hjälp.

Inom socialtjänsten i stort används med några få undantag inga särskilda metoder för att identifiera om våld förekommer inom de grupper som regeringen bedömer som särskilt utsatta⁴. Dessa grupper lyfts dock särskilt i handlingsplanen.

Inom äldre och funktionshindersområdet används i huvudsak inga särskilda metoder för att identifiera våldsutsatta personer. Undantaget är inom socialpsykiatri där man använder utredningsinstrumentet DUR⁵ där frågan om våld finns med. I övrigt uppges att problematiken finns inom äldre- och

² Addition Severity Index, frågesystem som används vid utredningar om missbruk

³ Barns Behov I Centrum, Utredningsstöd vid utredningar om barns behov, utarbetat av Socialstyrelsen

⁴ Äldre kvinnor, kvinnor med funktionsnedsättning, kvinnor med utländsk bakgrund, personer utsatta för hedersrelaterat våld och personer i samkönade relationer.

⁵ DUR står för Dokumentation, Utvärdering och Resultat och är en metod för att skapa en systematisk dokumentation för socialtjänsten.

funktionshindersområdena och att personalen är uppmärksam. Enstaka personal vet var de ska vända sig om de träffar på en våldsutsatt kvinna, men den vanligaste uppfattningen är att man får hitta en lösning från fall till fall. Hemtjänsten poängterar att de som privata utförare i första hand har "meddelarskyldighet" till biståndsbedömarna om något särskilt uppmärksammas och i andra hand till Socialstyrelsen

Inom försörjningsstöds- och missbruksenheten har man enligt intervjuerna ingen eller mycket liten erfarenhet av kontakt med äldre eller personer med funktionshinder som utsatts för våld. Länsstyrelsen fann dock ett par sådana ärenden vid granskningen av förhandsbedömningar som inte lett till utredning.

En stor andel av de våldsutsatta kvinnorna som har kontakt med socialtjänsten i Älvsjö har utländsk bakgrund. Processen att identifiera dessa kvinnor kan ta längre tid då de i mindre utsträckning känner till sina rättigheter och i högre utsträckning känner sig tvingade att acceptera våldet. Tolk används och fungerar oftast bra, men det kan ibland vara problem då tolken kan känna kvinnans nätverk.

Beträffande personer utsatta för hedersrelaterat våld finns en medvetenhet från barn och familjegruppens sida. Problemet har uppmärksamats i några familjer t ex romska, men även andra grupper. I ett fall hade familjen varit aktuell inom ekonomiskt bistånd i flera år innan det upptäcktes. Det finns ett bra samarbete med öppna förskolan i frågan.

Det finns ingen erfarenhet av våld i samkönade relationer.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriteriet är delvis uppfyllt

Det är viktigt att socialtjänsten i sin kontakt med människor är särskilt observant på om det kan finnas en våldsproblematik och vid behov erbjuder insatser för detta även om personen primärt inte söker om hjälp pga. våldet. Särskilt lyhörd bör man vara när det gäller människor i vissa utsatta grupper som Regeringen identifierat⁶ och barn som kan ha bevittnat våld.

Älvsjö stadsdelsnämnd arbetar delvis aktivt för att uppmärksamma våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld. Handlingsplanen skulle kunna vara ett bra redskap, men används nästan inte alls. Det finns en medvetenhet och ett aktivt arbete inom barn och familjeområde och delvis inom vuxen, men samtidigt en försiktighet som Länsstyrelsen kan ställa sig frågande till. Arbetet med att öka uppmärksamheten vad gäller vissa särskilt utsatta grupper, t ex äldre och

⁶ Kvinnor med missbruk, med funktionsnedsättning, med utländsk bakgrund samt äldre kvinnor, personer i samkönade relationer och personer som lever under hedersrelaterat våld och förtryck.

funktionshindrade, behöver utvecklas, särskilt inom dessa verksamheter, men även inom socialtjänsten i stort. Beträffande psykiskt funktionshindrade finns dock strukturerade arbetssätt, vilket är positivt. Checklistor och särskilda bedömningsinstrument kan vara ett bra redskap för att utveckla arbetet inom alla områden.

4. Socialtjänsten har insatser att erbjuda för personer som utövar våld mot närstående.

Stadsdelens handlingsplan för kvinnofrid lyfter vikten av att erbjuda män som utövar våld hjälp att komma till rätta med våldsproblematiken. Stadsdelen har för avsikt att utveckla detta arbete och en man har nyligen anställts inom kvinnofridsprojektet. Män kan även få stöd via Nätverkshuset. För övrigt hänvisas och motiveras män till att kontakta manscentrum eller mansjouren. Hänvisning till dessa verksamheter finns också i handlingsplanen. Även inom äldre- och funktionshindersverksamheterna hänvisas dit eller till vuxenheten. Inom äldreomsorgen kan man ibland erbjuda dagvård och avlastning för att förebygga våld.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriteriet är helt uppfyllt

En viktig aspekt när det gäller att förebygga våld mellan närstående är att erbjuda våldsutövarna insatser för att dessa ska upphöra med våldet. Att behandla våldsutövaren kan innebära att man förebygger framtida våld mot partners. Älvsjö stadsdelsnämnd har tidigare haft vissa insatser att erbjuda för personer som utövar våld mot närstående, men har nu genom kvinnofridsprojektet Athena en särskild person anställd för detta ändamål. En förutsättning för att männen ska få hjälp är också att man i stadsdelen utvecklar metoder för att motivera männen att ta emot behandling

Kvalitet

Bedömningskriterier:

5. Socialtjänsten har kvalitetssystem som omfattar arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.

Information och källhänvisning 3 kap 3 § SoL, SOSFS 3 kap 3 §, SOSFS 4 kap. 2 § 1 p., SOSFS 4 kap. 1 st AR, SOSFS 4 kap. 2 § 4 p., SOSFS 4 kap. 6 §, prop. 2006/07:38

6. Kommunen säkerställer att personalen har kompetens för att utföra socialtjänstens uppgifter när det gäller våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld

Information och källhänvisning 3 kap 3 § SoL, SOSFS 2006:11 3 kap. 3 §, SOSFS 2006:11 4 kap 5 §, SOSFS 2006:14 (AR), SOU 2006:65

5. Socialtjänsten har kvalitetssystem som omfattar arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.

Förekomsten av våld i nära relationer

Älvsjö stadsdelsnämnd har ingen struktur för att ta fram statistik eller göra regelbundna kartläggningar för att få en uppfattning om behovet när det gäller våldsutsatta kvinnor eller barn som bevittnat våld. Man tar heller inte del av BRÅ:s brottsstatistik. Däremot gjordes en kartläggning 2006 inom ramen för Athena projektet. Enheterna för äldre och funktionshinder medverkade inte i den.

Uppföljningsbara mål

Som tidigare nämnts finns en Handlingsplan för kvinnofrid och mot våld i nära relationer från 2005, som inte har följts upp enligt plan. Nämnden har begärt återrapportering från förvaltningen, men någon sådan har ännu inte redovisats. Handlingsplanen är inte känd av alla, framförallt inte inom enheterna för äldre och funktionshinder. Alla enheter inom barn och familj samt vuxen ska utarbeta interna handlingsplaner. Detta har inte genomförts. Handlingsplanen innehåller inga särskilda målformuleringar i övrigt. Det finns ett nämndmål kring kvinnofrid, men ingen av de intervjuade kände närmare till detta.

Enheten för barn och familj är den enda enhet som har ett uttalat mål i sin VP (verksamhetsplan) för 2008 om att arbeta för kvinnofrid och prioritera stöd till våldsutsatta kvinnor och barn. Ett konkret mål är att alla våldsutsatta kvinnor och

barn som bevittnat våld ska erbjudas stöd och ett skyddat boende. Ett strukturerat VP-arbete genomförs och uppföljning görs två gånger per år.

Vuxenenheten följer upp sin verksamhet genom en brukarenkät. Där kan frågan om arbetet med våldsutsatta kvinnor komma upp. Inom områdena äldre och funktionshinder finns inga mål kring arbetet med våldsutsatta kvinnor. Kvinnofridsprojektet Athena har mål för sin verksamhet som följs upp och redovisas till Länsstyrelsen årligen.

Rutiner för handläggning och dokumentation

Angående rutiner för handläggning och dokumentation samt uppföljning av insatser för den aktuella målgruppen hänvisar barn- och familjeenheten och enheten för vuxna dels till stadsdelens handlingsplan för kvinnofrid, dels till stadens generella riktlinjer. Beträffande ekonomiskt bistånd finns rutinen att göra generösare bedömningar för våldsutsatta kvinnor om behov finns. Granskningen av handlingsplanen visar att den innehåller ganska omfattande stöd för handläggning.

Insats i form av kvinnostödjare inom Athena ska beslutas och följas upp av handläggare på någon av utredningsenheterna, vilket även i vissa fall gäller insatser inom Nätverkshusets ram. Uppföljningen ska dokumenteras i kvinnans personakt, men utförarna för också egen dokumentation. Denna rutin finns inte nerskriven och av intervjuerna framgår att den inte alltid fungerar. Det finns kvinnor som haft kontakt med Athena i ett halvår där både beslut och dokumentation saknas, vilket även bekräftas av aktgranskningen. I vissa fall har det också varit svårt att nå handläggaren.

Intervjuerna med våldsutsatta kvinnor visar i ett par fall att uppföljningen varit bristfällig, men i ett annat fall har kvinna haft uppföljande möten 1 g/vecka och är nöjd med kontakten.

Enligt Kriscentrum för kvinnor fungerade uppföljningen väl med möten ungefär en gång/månad beträffande den kvinna som vistades där.

Av aktgranskningen framgår endast i ett par fall tydligt att uppföljning är gjord. I vissa akter saknas journalanteckningar helt och även utredningar. Det finns också akter där handläggning och uppföljning är väldokumenterad.

Inom områdena äldre och funktionshinder finns inga särskilda rutiner för handläggning av ärenden som rör våldsutsatta kvinnor.

Tillsynsresultat

Datum
2008-12-19

Beteckning
7012-07-107662

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriterier är delvis uppfyllt

Socialtjänsten förväntas ha ett ledningssystem för att kunna följa upp sina insatser och utveckla och säkra kvalitén. Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld är utsatta grupper som ibland har svårt att få sina behov tillgodosedda inom socialtjänsten. Regering och Riksdag har på olika sätt särskilt pekat på behovet av att kommunerna utvecklar sitt arbete till stöd för dessa grupper.

Älvsjö stadsdels nämnd har i vissa delar ett kvalitetssystem som omfattar arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld. Kartläggningen som gjordes för några år sedan var positiv, men för närvarande saknas system för att ta reda på hur omfattande problematiken är i stadsdelen, vilket bl a är en förutsättning för att kunna planera insatser. Det finns brister i förvaltningens ledningssystem. Det nämndmål som finns inom kvinnofridsområdet har t ex inte följts upp. Endast en av socialtjänstens verksamheter (barn och familj) har brutit ner och följt upp målet. Den handlingsplan som upprättades 2005 har heller inte följts upp enligt plan. Det finns även brister i handläggningen både vad gäller rutiner, uppföljning av insatser på individnivå och dokumentation, som behöver åtgärdas. Se vidare under bedömningskriterie 10-11.

6. Kommunen säkerställer att personalen har kompetens för att utföra socialtjänstens uppgifter när det gäller våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld

Inom ramen för kvinnofridsprojektet Athena anordnades tre utbildningsdagar 2007 om våld i nära relationer och barn som bevittnat våld. Alla verksamheter var inbjudna, men äldre och funktionshinder deltog inte. Handläggare inom funktionshindersområdet uttalar önskemål och behov av kompetensutveckling kring målgruppen.

Inom barn och ungdom samt vuxenheten refererar samtliga intervjugrupper till utbildningsdagarna 2007 som uppfattades som mycket positiva. Det var även bra att förskole- och skolpersonal var inbjuden. Under 2008 har inga gemensamma utbildningar hållits och man känner inte till att något är planerat. Däremot har vissa handläggare deltagit i olika kurser och utbildningar bl a kring missbruk och våld, riskbedömningsinstrumentet Sara och Trappansamtal⁷ för barn. Viss grundkunskap kring arbetet med våldsutsatta kvinnor finns även med i stadsdelens introduktionsprogram för nyanställda.

Det finns flera personer inom stadsdelen som har särskilda kompetenser för att arbeta med våldsutsatta kvinnor eller barn som bevittnat våld. Inom barn och

familjegruppen finns en person som arbetar halvtid med våldsutsatta kvinnor som har barn. Hon följer kunskapsutvecklingen inom området och tar del av det kursutbud som finns. Inom vuxenheten har även en handläggare nyligen utsetts med särskilt ansvar för arbetet med våldsutsatta kvinnor. Kvinnofridsstödjarna och projektansvarig inom Athena har även särskild kompetens inom området och används konsultativt. En av familjebehandlarna på Nätverkshuset deltog i utformandet av handlingsplanen.

Inom äldre- och funktionshindersområdet nämner biståndsbedömare och chefer att de skulle vända sig till enhetschefen och handläggare inom barn- och familjegruppen vid behov, men chefen för äldreomsorgen menar att alla sjuksköterskor har tillräcklig kompetens. Utförarna känner inte till några personer med särskild kompetens som de skulle kunna konsultera.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriterier är delvis uppfyllt

Våldsutsatta kvinnor kan komma i kontakt med olika delar av socialtjänsten, individ- och familjeomsorgen, äldreomsorgen och verksamheter för funktionshindrade personer. Det är därför viktigt att det finns grundkompetens inom hela socialtjänsten hos den personal som kan tänkas möta dessa. Möjlighet till fortlöpande kompetensutveckling är nödvändig för att kvaliteten i de i arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld ska kunna upprätthållas och utvecklas så att dessa ska få det stöd och skydd som de har rätt till

Kompetensen inom barn-, ungdoms- och vuxenheten i Älvsjö bedöms som god vad gäller arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld genom den utbildningssatsning som gjordes 2007 och den spetskompetens som finns hos viss personal eller del av verksamheten. Inom äldre- och funktionshindersområdet behövs dock utbildning i frågan för att socialnämnden ska nå upp till kraven i lag och föreskrifter.

Samverkan

Bedömningskriterier:

7. Socialtjänsten har rutiner för samverkan och samarbete med aktörer utanför kommunen i kvinnofridsarbetet

Information och källhänvisning 6 § förvaltningslagen (1986:223), 4 kap. 1 par. SOSFS 2006:11, 3 kap. 5 § SoL

8. Socialtjänsten har rutiner för samverkan och samarbete när det gäller kvinnofridsarbetet inom kommunen

Information och källhänvisning 3 kap. 3 § SoL, 4 kap. 1 par. SOSFS 2006:11

7. Socialtjänsten har rutiner för samverkan och samarbete med aktörer utanför kommunen i kvinnofridsarbetet

I Stockholms stads handlingsprogram för Operation kvinnofrid finns samverkan mellan berörda myndigheter och frivilligorganisationer med som ett särskilt uttalat mål. I Älvsjös egen handlingsplan lyfts inget särskilt kring samverkan. Det finns inga skriftliga rutiner för extern samverkan och det finns heller ingen särskild samverkansgrupp som enbart fokuserar på arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.

I stadsdelen finns en samverkansgrupp som kallas BUA-gruppen (Barn och ungdomsansvariga i stadsdelen). Enhetschefen för Nätverkshuset är sammankallande och representanter från barn-familjegruppen, skola, polis, MVC, BVC, kyrka, förskola, psykiatri samt ungdomsmottagning medverkar. Även representant från enheten för personer med funktionsnedsättning kommer fortsättningsvis delta. Deltagandet är frivilligt och sker i mån av tid och intresse. Olika "dilemman" tas upp. Det finns möjlighet att ta upp arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld, men det har gjorts i liten utsträckning. Frågan finns inte heller med som någon fast punkt på dagordningen. En representant från Barncentrum Söderort skulle ha informerat om verksamheten vid ett tillfälle, men det blev inställt pga beslut om att verksamheten skulle läggas ner

Samordnaren på barn- och familjegruppen och en representant från Nätverkshuset träffar även skolans elevhälsoteam varje termin kring aktuella frågor bl a våld. Skolorna har ibland temadagar, bl a om barns rättigheter och våld i hemmet. Det händer att socialtjänsten får in anmälningar i anslutning till dessa då en och annan elev vågat prata med sin lärare eller skolkurator om hur det är hemma.

En viss samverkan finns även med Brottsofferjouren och Stödcentrum för unga brottsoffer i form av en lokal brottsförebyggande samverkansgrupp.

I samband med att kvinnofridsprojektet Athena startade 2006 –2007, när en kartläggning genomfördes och handlingsplanen för kvinnofridsarbetet upprättades, diskuterades kvinnofridsfrågor mer aktivt än vad som varit fallet det senaste året.

Det finns inga rutiner för samverkan kring personer som utövar våld, men förhoppningar finns om att få till stånd något sådant utifrån den nyligen anställda personen på Athena som ska ansvara för arbetet med männen.

Länsstyrelsens bedömning

Se under bedömningskriterium 8

8. Socialtjänsten har rutiner för samverkan och samarbete när det gäller kvinnofridsarbetet inom kommunen

Liksom beträffande extern samverkan finns det inga skriftliga rutiner för intern samverkan och det finns heller ingen intern samverkansgrupp för arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld. I samband med att handlingsplanen togs fram fanns en sådan som sedan upplöstes. I BUA-gruppen ingår både personal från olika kommunala verksamheter och från externa organisationer.

I princip samtlig personal inom alla verksamheter anser att intern samverkan fungerar väl, trots att rutiner saknas eftersom förvaltningen är liten och alla känner varandra. Enligt personalen på Athena och ett par intervjuade kvinnor kan det dock ibland finnas oklarheter kring ansvar och förekomma brister i samverkan mellan t ex ekonomiskt bistånd och barn- och familjegruppen.

En mer strukturerad samverkan har nyligen påbörjats mellan Barn och familjegruppen, vuxenheten och enheten för personer med funktionshinder och socialpsykiatri och det finns förhoppningar om att detta ska generera rutiner för samverkan. Enhetscheferna har även nyligen beslutat att regelbundet träffas för diskussion om gemensamma frågor.

Det är respektive handläggare och chef som har särskilt ansvar för internt och externt samarbete kring insatser för den enskilda. I vissa fall nämns även den särskilda kvinnofridshandläggaren på barn- och familjegruppen. Inom äldre och funktionshindersområdet känner man inte till vilka personer kan vara, men några namn nämns.

Inom äldreomsorgen finns avtal som reglerar samverkan mellan privata entreprenörer och förvaltningen, dock inte beträffande kvinnofridsfrågor.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriteriet är delvis uppfyllt

Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld kommer ofta i kontakt med ett flertal offentliga samhällsinstanser, t.ex. socialtjänsten, hälso- och sjukvården och polisen, kvinnojourer, brottsofferjourer etc. för att få hjälp och stöd. För att den våldsutsatta kvinnan och barnet som bevittnat våld ska få det skydd och stöd de behöver krävs ofta en samverkan mellan olika aktörer.

Tillsynsresultat

Datum
2008-12-19

Beteckning
7012-07-107662

En våldsutsatt kvinna kan också ha behov av kontakter med olika nämnder och enheter inom kommunen. Det har stor betydelse för den enskilda människan hur dessa förmår att samordna sitt arbete. Detta gäller generellt för alla våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld men är extra viktigt för kvinnor med särskilda behov, t.ex. våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund, med missbruksproblem, med funktionshinder eller äldre våldsutsatta kvinnor. Det ställs också särskilda krav på samverkan när det gäller personer som lever under hedersrelaterat våld. I alla dessa fall kan det på olika sätt vara särskilt viktigt med en fungerande samordning inom kommunen, mellan olika enheter inom socialtjänsten och med andra nämnder inom kommunen (t.ex. skolan).

Genom BUA-gruppen och de överenskommelser som nyligen gjorts kring former för intern samverkan finns goda förutsättningar för både intern och extern samverkan. Frågan har tidigare givits utrymme i dessa sammanhang, men har det senaste året inte funnits med på ett strukturerat sätt på dagordningen. För att samverkan ska komma våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld till godo bör rutiner upparbetas för att säkerställa att frågan hålls aktuell, t ex genom att den regelbundet finns med på dagordningen vid de olika sammankomsterna. Eftersom granskningen visar att det finns brister i samverkan på individnivå är det också viktigt att ansvaret för samverkan klargörs för berörda.

Säkerhet

Bedömningskriterier:

9. Socialtjänsten tillgodoser en våldsutsatt kvinnas behov av skydd.

Information och källhänvisning SOU 2006:65, SOSFS 2006:5 4 kap. 5 §

9. Socialtjänsten tillgodoser en våldsutsatt kvinnas behov av skydd.

I Älvsjö stadsdelsnämnds handlingsplan finns ett särskilt avsnitt som behandlar skyddet för kvinnan. Där finns en uttömmande redogörelse kring aspekter av frågan inklusive information om olika typer av skyddade personuppgifter. Under intervjuerna med personalen är det ingen som hänvisar till handlingsplanen.

Det saknas särskilda rutiner eller metoder för att göra en hot- och riskbedömning i mötet med en våldsutsatt kvinna, men samtliga intervjuade inom barn och familj- och vuxengrupperna anser att man gör sådana bedömningar utifrån vad som kommer fram i samtalet med kvinnan. Enligt handläggarna är det viktigt att tro på kvinnan och erbjuda skyddat boende. Man arbetar även aktivt för att förmå

mannen att flytta när det är lämpligt. I vissa fall konsulteras Athenaprojektet och kvinnofridshandläggaren inom barn och familjegruppen, som har god kompetens i frågan. Familjerättshandläggaren har gått en kurs i riskbedömningsinstrumentet Sara. Inom familjerätten är det vanligt med skyddade adresser.

Inom barn- och familj och vuxengrupperna känner man till de olika typerna av skyddade personuppgifter som finns och är nogga med att obehöriga inte kommer åt dem. Kvinnor och barn skiljs åt i dokumentationen och det kommer upp en särskild ruta i kvinnans dokumentation om hon har skyddad identitet, men man måste när det gäller t ex ekonomiskt bistånd göra manuella ändringar av t ex bankkontoadress.

Kvinnostödjarna inom Athena känner väl till olika typer av skyddade personuppgifter och är nogga med hanteringen. Nätverkshusets personal har inte detaljerad kunskap om sekretesskydd. Ofta känner man inte till var människor bor. I de fall man gör det och det handlar om våld är man noggrann med att inte lämna ut uppgifter, men inga särskilda rutiner finns. Ett problem man uppmärksammat är att kvinnan ibland lämnar ut uppgiften själv.

De intervjuade kvinnorna anser, med ett undantag, att deras säkerhet har beaktats väl i kontakterna med socialtjänsten i Älvsjö. Den kvinnan som inte är nöjd har placerats i ett boende där mannen kunnat hitta hennes adress genom Skatteverket. Hon tycker inte socialtjänsten tar hennes oro på allvar.

Inom äldre- och funktionshindersområdet upplever man inte att frågan varit aktuell med undantag för handläggarna inom socialpsykiatri där man gör kryssmarkering i datasystemet för att skydda adressuppgifter.

Av aktgranskningen är det svårt att utläsa hur riskbedömningar gjorts och skyddade personuppgifter hanterats.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriteriet är delvis uppfyllt

Socialtjänsten ska göra en riskbedömning innan man fattar beslut om bistånd till en våldsutsatt kvinna. Denna bör omfatta vilka konsekvenser hotbilden har för just denna person eller familj och vilket stöd eller bistånd som p.g.a. dessa är nödvändigt, särskilt med hänsyn även till eventuella barns situation och behov på både kort och lång sikt.

Granskningen har visat att det finns kunskap inom socialtjänsten om skyddade personuppgifter och vikten av att göra en hot- och riskbedömning. I vissa fall har man också goda kunskaper om hur en sådana ska göras. Det är positivt att strukturerade bedömningsinstrument börjat användas. Kunskapen om säkerhetsbedömningar behöver spridas så att hela socialtjänsten åtminstone har en

viss baskunskap och vet vart man ska vända sig för vidare konsultation. Handlingsplanens uttömmande redogörelse för frågan kan vara användbar. Trots att kunskaper finns visar dock granskningen att säkerheten ibland brustit, även om det förefaller vara undantag.

Handläggning och dokumentation

Bedömningskriterier:

10. Socialtjänstens handläggning av en ansökan/anmälan tillgodoser den enskildes rättssäkerhet

Information och källhänvisning 15 § FL, SOSFS 2006:5 4 kap. 1 §, SOSFS 2006:5 4 kap. 2 § 3 p., 11 kap 1 § SoL, 11 kap. 5 § SoL, SOSFS 2006:5 4 kap 1 §, SOSFS 2006:5 3 kap. 1 §, 11 kap 1 § SoL, SOSFS 2006:5 4 kap. 4 § (AR), 7 § FL

11. Socialtjänstens beslut tillgodoser den enskildes rättssäkerhet

Information och källhänvisning SOSFS 2006:5 5 kap. 4 §, 11 kap. 5 § SoL, 20 § FL, SOSFS 2006:5 kap. 1 § AR

10. Socialtjänstens handläggning av en ansökan/anmälan tillgodoser den enskildes rättssäkerhet

De formella kraven när det gäller dokumentationen av förhandsbedömningar var inte uppfyllda i alla dokument som granskats. Diariepärmarnas dokumentation av själva ansökan/anmälan var tillfredställande, men dokumentationen av ställningstagandet att inte inleda utredning saknades i flera fall, liksom datum och motivering. Endast fem av de tolv granskade förhandsbedömningarna var formellt riktiga. Samtliga förhandsbedömningar avseende barn och ungdom var korrekta.

Granskningen av akter visar att det i vissa fall inte gjorts någon förhandsbedömning när ny information inkommit i redan pågående ärenden. I några fall har kvinnan barn och det går inte att utläsa om information lämnats till barn och familjegruppen och om någon förhandsbedömning gjorts beträffande barnen.

Det saknas vidare beslutsunderlag, dvs. utredningar, i flera ärenden som avser kvinnor och även journalanteckningar. I några fall är de utredningar som finns "torftiga", men det finns också exempel på väldokumenterade barnavårdsutredningar.

Alla kvinnor har en egen personakt och i de fall utredning inletts på barnen har de en egen akt. I de fall kvinnan både har ekonomiskt bistånd och kontakt med barn- och familjegruppens kvinnofridshandläggare finns två akter i stället för en huvudakt och flera inneliggare.

Skyndsamhetskravet bedöms vara uppfyllt i ca hälften av fallen och är i övrigt svårt att bedöma utifrån granskning av dokumentationen.

Länsstyrelsens bedömning

Se vidare under bedömningskriterium 11.

11. Socialtjänstens beslut tillgodoser den enskildes rättsäkerhet

Beslut finns i de flesta ärenden och är i huvudsak formellt riktiga. Lagrum saknas i ett par fall. Inga avslagsbeslut har hittats vid granskningen av dokumentationen och inte heller några fall där sådana borde ha fattats.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriterium 10 och 11 är delvis uppfyllda

För att en våldsutsatt kvinna ska få tillgång till de insatser hon behöver och har rätt till enligt 4 kap. 1 § SoL måste hennes ärende handläggas på ett sådant sätt att rättssäkerheten kan garanteras. Med handläggning av ärenden avses alla åtgärder från det att ett ärende väcks till dess att det avslutas genom beslut. Det ska vara möjligt att följa ett ärende och förstå motivering till olika åtgärder och beslut.

Granskningen visar att det finns brister i socialtjänstens handläggning och dokumentation av kvinnornas ärenden. Socialnämnden behöver säkerställa att alla handläggare känner till och följer de rutiner och riktlinjer som finns. Länsstyrelsen vill också klargöra att en kvinna endast ska ha en "huvudakt". Flera akter skapar förvirring och innebär t ex en risk för att en ny handläggare inte förstår att det kan finnas mer dokumentation att ta del av. Om en kvinna är aktuell hos flera handläggare eller på fler enheter upprättas lämpligen sk. "inneliggare".

Tillsynsresultat

Datum
2008-12-19

Beteckning
7012-07-107662

Insatser

Bedömningskriterier:

- 12. Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt kvinna har**

Information och källhänvisning 2 kap. 2 § SoL, 4 kap. 1 § SoL, SOU 2006:65, 3 kap. 6 § SoL, kapitel 5 SoL

- 13. Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt kvinna med missbruksproblem har**

Information och källhänvisning 2 kap. 2 § SoL, 4 kap. 1 § SoL, kap. 5 SoL, SOU 2006:65, prop. 2006/07:38, prop. 2006/07:38, 3 kap. 6 § SoL

- 14. Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt kvinna med funktionsnedsättning har**

Information och källhänvisning 2 kap. 2 § SoL, 4 kap. 1 § SoL, kap. 5 SoL, prop. 2006/07:38, 3 kap. 6 § SoL

- 15. Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt kvinna med utländsk bakgrund har**

Information och källhänvisning 2 kap. 2 § SoL, 4 kap. 1 § SoL, kap. 5 SoL, SOU 2006:65, prop. 2006/07:38, 3 kap. 6 § SoL

- 16. Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt äldre kvinna har**

Information och källhänvisning 2 kap. 2 § SoL, 4 kap. 1 § SoL, kap. 5 SoL, SOU 2006:65, prop. 2006/07:38, 3 kap. 6 § SoL

- 17. Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en person som lever under hedersrelaterat våld och förtryck har**

Information och källhänvisning 2 kap. 2 § SoL, 4 kap. 1 § SoL, kap. 5 SoL, SOU 2006:65, prop. 2006/07:38, 3 kap. 6 § SoL, regeringens handlingsplan (skr 2007/07:39)

- 18. Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt person som lever i en samkönad relation har**

Information och källhänvisning 2 kap. 2 § SoL, 4 kap. 1 § SoL, kap. 5 SoL, SOU 2006:65, 3 kap. 6 § SoL, regeringens handlingsplan (skr 2007/08:39)

12. Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt kvinna har

Frågan om skyddat boende behandlas i handlingsplanen. Barn- och familjegruppen har som tidigare nämnts som särskilt formulerat mål i sin VP för 2008 att alla kvinnor och barn som behöver ska erbjudas skyddat boende. Intervjuerna med berörd personal och aktgranskning bekräftar att man arbetar aktivt för att uppfylla detta mål. Enligt Kriscentrum har dock ganska få placeringar gjorts de senaste åren. Enligt socialtjänsten beror detta på att kriscentrum ofta är fullt. Jourlägenheter och andra skyddade boenden används också.

De intervjuade kvinnorna har alla fått hjälp med skyddat boende, tre av dem i jourlägenhet, en på hotellhem och en på Kriscentrum för kvinnor. De tre kvinnorna som bott i jourlägenhet valde själva detta boende för att de inte ville bo tillsammans med andra kvinnor och barn. Samtliga var nöjda utom en kvinna som sedan en längre tid tillbaka bodde med en son i övre tonåren på ett hotellhem.

Våldsutsatta kvinnor i Älvsjö kan som tidigare nämnts få olika typer av stöd via kvinnofridsprojektet Athena, den särskilda kvinnofridshandläggaren på barn- och familjegruppen och Nätverkshuset. Det kan handla om samtal, hjälp i förhållande till andra myndigheter och praktisk hjälp. Det finns ett hemteam på Nätverkshuset som bl a kan stötta i praktiska frågor. Även kvinnans handläggare kan ha en stödjande roll.

Alla intervjuade kvinnor var mycket nöjda med stödet de fått från Athenas kvinnostödare. Erfarenheter från stödet från förvaltningen var mer blandat, men ett par var väldigt nöjda.

De flesta av de intervjuade kvinnorna har behov av ekonomiskt bistånd. En av dem ansåg att hänsyn inte togs till särskilda behov utifrån den speciella situationen och att barnens behov borde beaktas bättre.

Kvällar, nätter och helger kan våldsutsatt kvinnor söka akut hjälp hos socialjouren i Stockholms stad. Personalen anser att samarbetet fungerar bra. En intervjuad kvinna som ansökte för första gången om hjälp via socialjouren en helg uppmanades dock att gå tillbaka till mannen och återkomma till stadsdelsförvaltningen på måndag. Hon fick då hjälp med boende samma dag.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriteriet är delvis uppfyllt

Lagstiftningen när det gäller kvinnofrid skärptes den 1 juli 2007. Bestämmelsen i 5 kap. 11 § SoL ändrades då för att ytterligare tydliggöra socialnämndens skyldighet att ge stöd och hjälp till kvinnor som utsätts för "våld eller andra

Tillsynsresultat

Datum
2008-12-19

Beteckning
7012-07-107662

övergrepp i av närstående". Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Behovet kan gälla akuta insatser som avser både stöd och skydd av en kvinnojour eller liknande, och mer långsiktiga stödinsatser. Stödet ska anpassas efter kvinnans behov. I många fall behövs väsentligt mer stöd än en plats i jourlägenhet för att en verklig förändring ska komma till stånd.

Granskningen visar att våldsutsatta kvinnor i Älvsjö till stor del får sina behov tillgodosedda dels genom skyddat boende, dels genom olika former av stöd i öppna former. De möjligheter till stöd på hemma plan som finns genom Athena och Nätverkshuset är mycket positivt. Granskningen visar dock exempel på ett ärende där stödet till den aktuella kvinnan och hennes son inte varit tillfredställande. Särskilda kontakter har tagit med förvaltningen angående detta ärende och uppföljning kommer att göras.

13. Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt kvinna med missbruksproblem har

Kvinnor med missbruksproblem lyfts som tidigare nämnts som en särskilt utsatt grupp i handlingsplanen. Detta gäller samtliga särskilda grupper som redovisas under bedömningskriterium 13-18.

Personalen uppger att det är problem att hitta skyddat boende för denna målgrupp. Stödboendet Hvilan har använts, men är inte så bra om man inte har grava missbruksproblem. Det kan även vara problem att hitta boende för kvinnor med tablettmissbruk. Athena tar inte emot kvinnor i aktivt missbruk, men det finns möjlighet till samtalsstöd på Beroendecentrum i Skärholmen, Team SydVäst. När förvaltningen har stängt har en kvinna med missbruksproblem liksom övriga möjlighet att vända sig till socialjouren.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriteriet är delvis uppfyllt

Det är positivt att målgruppens särskilda behov uppmärksammas i handlingsplanen, men för att detta ska komma kvinnorna till del behöver handlingsplanen implementeras och konkretiseras. Detta gäller samtliga särskilt utsatta grupper under bedömningskriterium 13-18.

Även om det finns svårigheter med att hitta boende för en missbrukande kvinna som behöver skydd, finns vissa möjligheter för socialtjänsten att ordna det, liksom att få stödsamtal på beroendemottagningen.

Kvinnor med missbruksproblem är en grupp som befinner sig i en livssituation som ökar risken för att de ska utsättas för våld och de kan ha svårare att få hjälp än andra våldsutsatta kvinnor. Kommunen bör öka sina möjligheter att erbjuda skyddat boende för dessa kvinnor.

14. Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt kvinna med funktionsnedsättning har.

Det är svårt att hitta ett boende för denna målgrupp, men handläggare uppger att stödboendet Hvilan ska ha möjlighet att ta emot. Angående stödinsatser och samtal hänvisas till Athena som även tar emot kvinnor med funktionsnedsättning. Vid behov av akuta insatser utanför kontorstid är det socialjouren som får gripa in.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriteriet är delvis uppfyllt

För kvinnor med funktionsnedsättning saknas möjlighet att få anpassat skyddat boende. Det finns möjligheter till stöd via Athena, men de har ännu inte haft kontakt med någon kvinna med funktionsnedsättning. Kommunen måste öka sina möjligheter att erbjuda skyddat boende och säkerställa att personal som kommer i kontakt med målgruppen har kunskap för att uppmärksamma eventuellt våld och känner till vilket stöd som kan erbjudas. Kvinnor med funktionsnedsättningar är en grupp med ökad risk för att utsättas för våld och de kan ha svårare att få hjälp jämfört med andra våldsutsatta kvinnor.

15. Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt kvinna med utländsk bakgrund har

Ingen av de intervjuade grupperna upplever särskilda svårigheter när det gäller att ge stöd till kvinnor med utländsk bakgrund. De kan få stöd genom det ordinarie utbudet (Athena, Nätverkshuset, kvinnofridshandläggare) och tas i princip alltid emot vid skyddade boenden. Älvsjö har även placerat kvinnor på Systerjouren Somaya. Erfarenhet finns av att en romsk kvinna inte blev mottagen på en kvinnojour.

Vid behov har det alltid gått att ordna tolkhjälp. En av kvinnostödjarna på Athena talar spanska, vilket upplevdes som mycket positivt av en av de intervjuade kvinnorna. Tre av de intervjuade kvinnorna har utländsk bakgrund. Två av dem uppger språket som ett problem, framförallt i den inledande kontakten. Socialjouren finns till även för kvinnor med utländsk bakgrund efter kontorstid.

Aktgranskningen visar exempel på utländska kvinnor vars särskilda behov uppmärksammats väl. I flera fall framgår att de fått kontaktperson som talar hemspråket och att stöd getts av t ex Nätverkshusets hemteam för att underlätta i kontakterna med det svenska samhället.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriteriet är helt uppfyllt

Ingen av de intervjuade har upplevt att det varit speciella svårigheter att finna stödinsatser för kvinnor med utländsk bakgrund. Tolkhjälp har fungerat när det behövs. Det kan vara viktigt att uppmärksamma att kvinnor som kommer från andra länder kan behöva mer hjälp än kvinnor uppvuxna i Sverige. De saknar många gånger kunskap om hur samhället och olika myndigheter fungerar. Dessutom kan de ha mindre och skörare kontaktnät. Älvsjö har i flera fall gett sådant extra stöd.

16. Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt äldre kvinna har

Ingen av de intervjuade har erfarenhet av behov att placera en äldre kvinna i skyddat boende. Det finns ingen åldersgräns på Kriscentrum, men det är sällsynt att en äldre kvinna ansöker om skyddat boende där. Om behov skulle uppstå nämner personalen inom äldreomsorgen korttidsboende eller en sk. Sviktlägenhet som möjliga alternativ. Beträffande övrigt stöd anser handläggarna att äldre är diskriminerade. Familjeterapi ges t ex inte till personer över 65 år. Cheferna uppger att det ingår i att vara professionell att kunna ge stöd i det vardagliga och att kunna lotsa vidare till de som arbetar med kvinnofrid.

Äldre kvinnor kan vända sig till trygghetsjouren om akuta behov uppstår kvällar, nätter och helger.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriteriet är inte uppfyllt

För äldre kvinnor saknas möjlighet att få anpassat skyddat boende och annat stöd. När det gäller våldsutsatta äldre kvinnor ökar risken för att utsättas för våld med ökande ålder och beroende. Det kan vara svårt att diagnostisera våld och övergrepp, det är lätt att tolka den äldres skador som åldersrelaterade; fallskador, ben- och armbrott, skallfrakturer, käkfrakturer, blåmärken och andra krämpor. Om den äldre kvinnan drabbas av demens kan hon dessutom få svårt att berätta om sitt eget tillstånd för omgivningen. Kommunen måste öka möjligheten till skydd och stöd t ex genom kompetensutveckling inom äldreomsorgen.

17. Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en person som lever under hedersrelaterat våld och förtryck har

Barn- och familjegruppen nämner erfarenhet av två ärenden varav det ena rörde en ung kvinna och det andra två pojkar som tillhörde målgruppen. Flickan fick stöd i form av skyddat boende och familjesamtal för att komma till rätta med situationen. Det senare gällde även pojkarna, men de fick hjälp med hotellboende.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriteriet är delvis uppfyllt

En viss erfarenhet av målgruppens speciella problematik finns inom Barn och ungdomsenheterna, men stödet behöver utvecklas. Hanteringen av fall där flickor/unga kvinnor eller pojkar/unga män blivit utsatta för hedersrelaterat våld ställer krav på särskild kunskap och väl utvecklade metoder och arbetsformer. Större del av personalen behöver få ökade kunskaper för att kunna möta problematiken.

18. Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt person som lever i en samkönad relation har

Det finns inget särskilt skyddat boende eller andra särskilda insatser för våldsutsatta personer i samkönade relationer. De omfattas av det generella utbudet.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriteriet är delvis uppfyllt

Dessa personer är hänvisade till kommunens ordinarie utbud, vilket oftast är rimligt. Erfarenhet visar emellertid att homo- och bisexuella inte söker hjälp i samma utsträckning som heterosexuella, även om det skulle finnas behov av det. Kommunen bör öka kompetensen om denna målgrupp.

Tillsynsresultat

Datum
2008-12-19

Beteckning
7012-07-107662

Barnets behov

Bedömningskriterier:

19. När ett barn bevittnat våld görs det en förhandsbedömning av barnets situation

Information och källhänvisning 5 kap. 11 § 3 st. SoL, 11 kap 1 § SoL, SOSFS 2006:12, SOSFS 2006:5 3 kap. 1 §

20. Om barnet misstänks vara utsatt för brott tar stadsdelsnämnden alltid ställning till om en polisanmälan ska göras

Information och källhänvisning SOU 2006:65, 5 kap. 11 § SoL, 3 st., 11 kap 1 § SoL, 11 kap. 5 § SoL, SOSFS 2006:5 4 kap. 1 § pl, SOSFS 2006:5 5 kap 3 § (AR), SOSFS 2006:12

21. En utredning om ett barn som bevittnat våld beskriver hur våldet har påverkat barnet och barnets behov av insatser

Information och källhänvisning SOU 2006:65, 5 kap. 11 § SoL, 3 st., 11 kap 1 § SoL, 11 kap. 5 § SoL, SOSFS 2006:5 4 kap. 1 § pl, SOSFS 2006:5 5 kap 3 § (AR), SOSFS 2006:12

22. Socialtjänsten har insatser för att möta det behov av stöd och skydd som barn som bevittnar våld har

Information och källhänvisning SOU 2006:65, 5 kap. 11 § SoL, 3 st., 11 kap 1 § SoL, 11 kap. 5 § SoL, SOSFS 2006:5 4 kap. 1 § pl, SOSFS 2006:5 5 kap 3 § (AR), SOSFS

19. När ett barn bevittnat våld görs det en förhandsbedömning av barnets situation

I stadsdelens handlingsplan för kvinnofrid behandlas barnets situation grundligt. Anmälningsskyldigheten lyfts fram och det tydliggörs att barn och familjegruppen ska informeras om en misshandlad kvinna har barn. Bedömningen av barnets behov ska ske där. Det poängteras att barn som upplevt våld ofta, liksom kvinnan, är traumatiserade och att deras behov behöver bedömas när de är skyddade och den akuta situationen är över.

Enligt intervjuerna inleds alltid en utredning på kvinnan och en förhandsbedömning görs av barnets situation, men den dokumenteras inte alltid. Utredning av barnets situation inleds i vissa fall. Mammans förmåga att skydda barnet och hennes kapacitet som förälder är avgörande för ställningstagandet. Frågor ställs om hur mycket av våldet barnet sett och hur kvinnan tror att barnet påverkats. Erfarenheten är att kvinnan ofta förnekar att barnet blir påverkat.

Av de granskade kvinnoakterna framgår att en förhandsbedömning inte alltid gjorts av barnens situation eller den har i vart fall har inte dokumenterats. Det framgår också i några fall att socialtjänsten väntat länge, i ett fall upp till 1½ år, innan utredning av barnen inleds. Detta trots att barnen levit under svåra våldsförhållanden och även själva utsatts för kränkningar.

Av de granskade förhandsbedömningarna i diariệpärmarna som gällde barn delar Länsstyrelsen socialtjänstens bedömning om att inte inleda utredning i samtliga fall utom ett (totalt fyra förhandsbedömningar). Datum och motivering till ställningstagandet samt namn och befattning på den som fattat beslutet framgick. Handläggningen gjordes i huvudsak skyndsamt.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriteriet är delvis uppfyllt

Barn som bevittnar våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är enligt socialtjänstlagen (5:11) offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp. Av detta följer att socialtjänsten måste ha metoder för att särskilt lyfta fram barnens behov och möta de behov av stöd och hjälp som de kan ha. Det bör beaktas att barn som levit i situationer med våld kan vara traumatiserade och ha behov av insatser för egen del även om våldet upphört och barnet är skyddat. Barn som växer upp med obearbetade upplevelser av våld mot nära anhörig riskerar att själv bli offer eller förövare.

De förhandsbedömningar angående barn som återfinns i diariệpärmen bedöms i huvudsak vara korrekt handlagda, däremot framgår av granskade kvinnoakter att det finns brister. Förhandsbedömningarna i Älvsjö verkar dock inte alltid göras ur barnets perspektiv, vilket kan innebära att barnet inte alltid får det stöd och skydd som det behöver. Länsstyrelsen ställer sig frågande till att inför ställningstagandet om att inleda utredning eller ej utgå ifrån mammans omsorgsförmåga. Ett barn kan ha egna behov som behöver utredas och en mamma i kris kanske inte alltid har förmåga att uppmärksamma det.

20. Om barnet misstänks vara utsatt för brott tar stadsdelsnämnden alltid ställning till om en polisanmälan ska göras

Av handlingsplanen framgår att risken är stor att även barnen blir utsatta för våld i de fall mamman blir misshandlad och att det är viktigt att undersöka om så har skett. Det står däremot inget specifikt om polisanmälan rörande barnet.

Enligt intervjuerna görs alltid polisanmälan vid misstankar om brott mot barn. Anmälan brukar föregås av samråd med polisen. Erfarenheten är dock att åklagaren ofta lägger ner förundersökningen, vilket upplevs som ett svek mot barnet.

Vid aktgranskningen uppmärksammades två ärenden där även barnen var varit utsatta för våld. Det framgick inte om polisanmälan gjorts.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriteriet är inte uppfyllt

Det finns starka skäl att i kontakten med en våldsutsatt kvinna undersöka om även hennes barn utsatts för våld. Våld mot kvinnor i nära relationer och våld mot barn överlappar i många fall varandra, vilket också framgår av handlingsplanen. Den bör däremot kompletteras med riktlinjer beträffande polisanmälan. Aktgranskningen tyder på att socialtjänsten behöver uppmärksamma frågan bättre.

21. En utredning om ett barn som bevittnat våld beskriver hur våldet har påverkat barnet och barnets behov av insatser

I handlingsplanen står ingenting skrivet om vad en utredning angående barn som bevittnat våld bör innehålla.

Barn- och familjegruppen har under hösten påbörjat implementeringen av BBIC i sitt utredningsarbete. BBIC har inget särskilt fokus på barn som bevittnat våld.

I fyra av de fem utredningarna som granskats framgår vilken typ av våld barnet bevittnat, men i ett par fall inte frekvensen. Det framgår i samtliga fall om barnet själv blivit slaget. I tre utredningar finns tydliga beskrivningar av konsekvenserna av våldet för barnets del och en tydlig bedömning av barnets behov av skydd och stöd. Flera utredningar var välstrukturerade och tydliga generellt sett. I det fall tydliga beskrivningar av barnets situation saknas definieras våldet som ett relationsproblem. Samtal har hållits med de barn som varit tillräckligt gamla. I ett fall framgår att barnet hade någon form av funktionsnedsättning, men inte om detta var skälet till att inget samtal hållits.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriteriet är delvis uppfyllt

I de flesta granskade utredningarna var våldet och dess konsekvenser för barnen beskrivet i åtminstone någon mån. För att verkligen tydliggöra våldet och dess konsekvenser och få det beskrivet i *alla* utredningar, där det är relevant, bör det skapas rutiner som underlättar för handläggaren att göra en bedömning av barnets behov. Det kan vara lämpligt med särskilda rubriker i utredningen som tar upp hur våldet sett ut och föräldrars och barnets bild av våldet och hur det påverkat barnet.

22. Socialtjänsten har insatser för att möta det behov av stöd och skydd som barn som bevittnar våld har

I Älvsjö stadsdel kan man erbjuda insatser för barnen i form av Trappansamtal, antingen genom en av de egna barnhandläggarna eller genom Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd. Än så länge har inget barn deltagit. Försök har gjorts att motivera både föräldrar och barn, men man har inte lyckats. Erfarenheten är att föräldrar sällan anser att barnen har behov för egen del. Nätverkshuset erbjuder även samtal för föräldrar och familjer med familjebehandlare på förvaltningen och stöd i hemmet genom hemteamet, men har inga enskilda stödkontakter med barn.

En av de våldsutsatta kvinnorna som intervjuades berättade att samtalskontakt ordnades för hennes barn på BUP, men de gick bara dit en gång och ville sedan inte fortsätta.

Flera av de barnakter som granskades avsåg barn som var mycket unga (0-2 år) och inte hade behov av egna insatser. I ett annat fall bedömdes barnet kunna ta skada av pågående våld. Trots det föreslogs inga insatser. Helgkollo beviljades i ett fall, men blev aldrig verkställt pga att föräldrarna tackade nej..

När det gäller boende till skydd säger personalen att barnen nästan alltid får samma typ av boende som sina mammor. Vissa kvinnojourer och skyddande boenden tar emot tonårspojkar, andra inte. Ibland kan det bli problem, men man hittar oftast godtagbara lösningar. Man har bl a hyrt genomgångsbostäder för flyktingar till mammor med tonårspojkar.

Av granskningen av förhandsbedömningar framkommer att en tonårspojke vid ett tillfälle tvingade bo flera dagar med fadern som utövade våld mot hans mamma till dess att modern ordnat med annat boende genom släktingar. Det framkom dock inte om pojken och mamman hade erbjudits andra alternativ av socialtjänsten eller ej.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriteriet är delvis uppfyllt

Det framgår av dokumentationen att barnens behov av stöd inte alltid beaktas trots att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp. Det är bra att Älvsjö stadsdelsnämnd kan erbjuda Trappansamtal, men det förefaller som att motivationsarbetet behöver utvecklas eftersom inga barn ännu fått del av denna insats. De flesta barn får också skyddat boende, men möjligheten att erbjuda tillfredställande boende för tonårspojkar behöver utvecklas. Om det boende som finns endast kan erbjuda skydd är det viktigt att behovet av stöd tillgodoses på annat sätt.

Vårdnad boende och umgänge

Bedömningskriterier:

23. I samarbetssamtal i relationer där det finns uppgifter om våld uppmärksammas våldet

Information och källhänvisning SOSFS 2003:14 (AR), 3 kap. 5 § 2 st. SoL, 6 kap. 2a § FB, prop. 2005/06:99, Socialstyrelsens handbok Vårdnad, boende och umgänge, 5 kap. 11 § SoL, 11 kap. 1 § SoL

24. I snabbupplysningar till rätten angående vårdnad, boende och umgänge framgår om det finns uppgifter om våld

Information och källhänvisning 6 kap. 20 § FB, SOSFS 2003:14, 5 kap. 11 § SoL, 11 kap. 1 § SoL, prop. 2005/06:99

25. I utredning om vårdnad, boende och umgänge fäster socialtjänsten särskilt avseende vid uppgifter om våld

Information och källhänvisning SOSFS 2003:14 (AR), Socialstyrelsens handbok Vårdnad, boende och umgänge, 6 kap.2a § FB, 6 kap. 19 § 4 st. FB, 5 kap. 11 § SoL, 11 kap. 1 § SoL, prop. 2005/06

26. När det i arbetet med frågor rörande vårdnad, boende och umgänge med barn framkommer uppgifter om att en närstående vuxen varit utsatt för våld eller andra övergrepp informeras den enhet/handläggare som har ansvar för att göra en förhandsbedömning av barnets behov av stöd och hjälp om detta

Information och källhänvisning 11 kap. 1 § SoL

23. I samarbetssamtal i relationer där det finns uppgifter om våld uppmärksammas våldet

Handlingsplanen för kvinnofrid och våld i nära relationer redogör för hur socialtjänsten enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd ska arbeta för att uppmärksamma våld i nära relationer. Varken handläggare eller chef hänvisar till dessa. Detsamma gäller rutiner för snabbupplysningar och utredningar om vårdnad, boende och umgänge.

Samarbetssamtal hålls vanligtvis av Nätverkshusets familjeterapeuter. Enhetschefen tror inte att det finns några särskilda rutiner kring att uppmärksamma våld i nära relationer. Hon tror inte man klargör om våld förekommer innan man inleder samtalen eller att det erbjuds enskilda samtal om

Tillsynsresultat

Datum
2008-12-19

Belegkning
7012-07-107662

våld förekommer. Av intervjun med Nätverkshuset framgår att majoriteten av samarbetssamtalen sker på initiativ av mannen eller kvinnan. Man har ca 5-6 uppdrag per år från Tingsrätten. Frågor om våld tas upp om man utifrån den inledande kontakten eller underlaget från Tingsrätten bedömer att det är befogat. Våld är inte vanligt förekommande i samarbetssamtal som hållits senare år. Det finns inga skriftliga rutiner. Enskilda samtal erbjuds om det framkommer att kvinnan utsätts för våld. Gemensamma samtal hålls om mannen finns med i kvinnans liv i vardagen och inte själv tar initiativ till enskilda samtal. Det finns ett säkerhetstänkande t ex genom lokalernas utformning med flera in- och utgångar och det har hänt att någon part väljer att lämna lokalen senare. Det finns däremot inga särskilda rutiner.

Barnens situation är utgångspunkten i alla samarbetssamtal och konsekvenser av våld för barnen skulle tas upp om det förekom. Det finns en rutin att träffa barnen när föräldrarna har kommit till en överenskommelse.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriteriet är delvis uppfyllt

Enligt Socialstyrelsens allmänna råd⁸ bör samtalsledaren fråga parterna om det förekommer eller förekommit våld, hot eller kränkningar och i sådana fall erbjuda enskilda samtal för att utifrån dessa ta ställning till om gemensamma samtal bör hållas eller ej. En bedömning av behov av säkerhetsåtgärder bör göras och om samtalsledaren bedömer att samtalen endast är ett sätt att fortsätta kontrollen av den andra föräldern bör de avslutas. Av stadsdelens handlingsplan för kvinnofrid framgår tydligt att socialtjänsten bör följa dessa allmänna i råd, vilket är positivt. Det verkar dock som de behöver implementeras bättre eftersom de i dagsläget endast delvis följs.

24. I snabbupplysningar till rätten angående vårdnad, boende och umgänge framgår om det finns uppgifter om våld

Av handlingsplanen framgår inget särskilt om handläggningen vid snabbupplysningar, men däremot nämns att socialtjänsten vid utredningar om vårdnad, boende och umgänge ska redovisa om barnet riskerar att fara illa. Det slås fast att så kan vara fallet om den ena föräldern utsätter den andre för våld.

Inga snabbupplysningar har granskats. Endast enhetschefen har intervjuats. Hon tror inte att det finns några särskilda rutiner. Den information som redan finns om familjen redovisas. Dessutom hålls ett samtal med föräldrarna och oftast även barnet. Om det finns uppgifter om våld erbjuds föräldrarna enskilda samtal, men

⁸ SOSFS 2003:14 Socialstyrelsens allmänna råd om socialtjänstens handläggning av vissa frågor om vårdnad, boende och umgänge.

Tillsynsresultat

Datum
2008-12-19

Beteckning
7012-07-107662

enhetschefen tror inte att särskilda frågor ställs rutinmässigt om våld. Om det framkommer att våld förekommer redovisas det.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriteriet är delvis uppfyllt

Ett s.k. snabbyttrande är upplysningar som domstol begär av socialtjänsten t.ex. inför ett interimistiskt beslut om vårdnad eller umgänge. Det är av största vikt att eventuell information om våld kommer med i domstolens underlag till beslut.

Granskningen tyder på att familjerätten behöver utveckla rutiner som säkerställer att kännedom om att våld kan ha förekommit i en relation alltid finns med i ett yttrande till domstolen. Handlingsplanen kan behöva förtydligas så att handläggningen vid snabbyttranden förtydligas.

25. I utredning om vårdnad, boende och umgänge fäster socialtjänsten särskilt avseende vid uppgifter om våld

Av handlingsplanen framgår som ovan nämnts att eventuellt våld ska beaktas och redovisas till domstolen vid utredningar om vårdnad, boende och umgänge. Det framgår dock inte mer konkret hur man i utredningsarbetet ska förhålla sig till uppgifter om våld och vad man bör tänka på. Enhetschefen tror att det finns allmänna rutiner för utredningar om vårdnad, boende och umgänge, men inga särskilda som gäller frågor om våld. Hon vet att man i princip alltid talar med barnen. Enligt familjerättshandläggaren lyssnar man noga på kvinnan för att få veta om hon kan tänka sig att träffa mannen och hur det i sådana fall ska ske utifrån ett trygghets- och säkerhetsperspektiv. Föräldrarna behöver komma överens om sina barn även om våld förekommer därför är det viktigt. Kvinnan vill ofta ha samarbetssamtal trots förekomst av våld. Erfarenheten är att det brukar gagna kvinna och barn. Om det finns uppgifter om våld brukar även polisregisterutdrag inhämtas.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriteriet är delvis uppfyllt

Enligt Socialstyrelsens allmänna råd bör en utredning om vårdnad, boende eller umgänge inrikta sig på föräldrarnas omsorgs- och samarbetsförmåga. Utredaren bör formulera sina frågor så att det kommer fram i intervjuerna om det funnits inslag av våld, hot eller andra kränkningar mellan föräldrarna. Om det finns anledning att tro det är det viktigt att ta reda på hur det kan ha påverkat barnet och vad respektive förälder har för syn på det. Om det inte är olämpligt ska även barnet få ge sin syn på situationen.

Av granskningen framgår att stadsdelsnämnden delvis arbetar enligt ovanstående, men handlingsplanen behöver förtydligas och det behöver säkerställas att den är känd och används.

26. När det i arbetet med frågor rörande vårdnad, boende och umgänge med barn framkommer uppgifter om att en närstående vuxen varit utsatt för våld eller andra övergrepp informeras den enhet/handläggare som har ansvar för att göra en förhandsbedömning av barnets behov av stöd och hjälp om detta

Av handlingsplanen framgår att en anmälan ska göras till barn – och familjeenheten om det framkommer uppgifter om våld. Enligt enhetschefen görs det alltid. Hon framhåller att familjerättshandläggaren är erfaren och har ett tydligt barnperspektiv.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömningskriteriet är helt uppfyllt

Enligt 5 kap. 11 § SoL ska barn som bevittnat våld eller andra allvarliga kränkningar mellan närstående vuxna betraktas som offer för brott. "Bevittnat" tolkas som att barnet sett eller hört våldet. I och med att barnet är offer för brott har det rätt till socialtjänstens stöd. Det finns alltså en skyldighet för socialtjänsten att ta ställning till barnets behov av skydd eller stöd. Sådant behov av skydd eller stöd utreds vanligen inte inom familjerätten. Detta innebär att om det under samarbetsamtal eller en utredning om vårdnad, boende och umgänge kommer fram uppgifter om att det förekommit våld mellan närstående vuxna har familjerättshandläggaren oftast anledning att informera en annan enhet inom socialtjänsten som har att göra en utredning om barnets behov av stöd och hjälp enligt 11 kap. 1 § SoL.

Det finns en medvetenhet och en tydlighet om att anmälan ska göras till barn- och familjeenheten enligt både handlingsplan och chef och det görs enligt chefen alltid.

(

(

(

(